

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum bonum sit sola causa amoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

AD SECUNDUM dicendum, quod obiectum amoris est communius quam obiectum dilectionis, quia ad plura se extendit amor quam dilectio, sicut dictum est.

In corp. ar. *

AD III. dicendum, quod non differunt amor, & dilectio secundum differentiam boni, & mali, sed sicut dictum est, in parte tamen intellectiva, idem est amor & dilectio: & sic loquitur ibi * Aug. de amore: unde parum post subdit, quod recta uoluntas est amor bonus, & quod peruersa uoluntas est malus amor: quia tñ amor, qui est passio concupiscibilis, plurimos inclinatur ad malum, inde habuerunt occasionem, qui prædictam differentiam assignauerunt.

In corp. ar. c. 7. & p. h. 14. de ciui. Dei to. 5.

AD IIII. dicendum, quod dñs aliqui posuerunt et in ipsa uoluntate, nomen amoris esse diuinius nomine dilectionis, quia amor importat quandam passionem, præcipue secundum quod est in appetitu sensitiuo: dilectio autem præsupponit iudicium rationis: magis autem in Deum homo potest tendere per amorem passiuè quod ammodo ab ipso Deo attractus, quam ad hoc eum propria ratio possit ducere, quod pertinet ad rationem dilectionis, ut dictum est: & propter hoc, diuinius est amor quam dilectio.

In corp. ar.

¶ Super quest. uigesima sexta Articulus quartus.

ARTICVLVS IIII.

¶ Vtrum amor conuenienter diuidatur in amorem amicitie, & amorem concupiscentie.

IN questione uigesima sexta, omisis primis tribus articulis, in quarto hoc solum aduerte, quod distinctio amoris in amorem amicitie & concupiscentie non est tam diuisio amoris, quam amatorum: seu, & in idem redit, non est diuisio amoris secundum se, sed secundum diuersum de amata. Cum enim omne concupitum alicui concupiscatur, nullus amor concupiscentie est sine amore amicitie illius cui concupiscitur. Et rursum, cum omni amico aliquid bonum uelimus, nullus amor amicitie est sine amore concupiscentie boni concupiti amato.

1. q. 60. ar. 3. co. & art. 3. ad 3. & ma. q. 1. ar. 5. co. & heret. 4. ar. 3. & Dio. 4. li. 9. & 10. & 10. 15. le. 4. c. 7. a med. to. 5.

8. Eth. ca. 3. to. 5.

¶ 2. parum ad me. to. 1. c. 11. a me. ilius to. 5. c. 4. in prin. to. 6.

Non ergo distinguitur amor in amorem amicitie & concupiscentie, tanquam in diuersos amores, sed tanquam in diuersos modos amandi. Vnus enim & idem amor est amicitie respectu amici, & concupiscentie respectu boni illi uoliti. Et si quandoque inuenias diuersos esse amores, sane interpretare. & denominari amorè quandoque a concupiscentia, quandoque ab amicitia scito. propter obiectu de quo est sermo, ut patet cū sermo de amore ad irrationalia, uel

uel sibi, uel alii, & illud, cui uult bonum. Ad illud ergo bonum quod quis uult alteri, habetur amor concupiscentie; ad illud autem, cui aliquid uult bonum, habetur amor amicitie; hæc autem diuisio est secundum prius & posterius. Nam id quod amatur amore amicitie, simpliciter & per se amatur: quod autem amatur amore concupiscentie, non simpliciter & secundum se amatur, sed amatur alteri. Sicut enim ens per se simpliciter est, quod habet esse; ens autem secundum quid, quod est in alio; ita & bonum, quod conuertitur cum ente, simpliciter quidem est quod ipsam habet bonitatem. Quod autem est bonum alterius, est bonum secundum quid, & per consequens amor, quo amatur aliquid ut ei sit bonum, est amor simpliciter; amor autem, quo amatur aliquid ut sit bonum alterius, est amor secundum quid.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod amor non diuiditur per amicitiam, & concupiscentiam, sed per amorem amicitie & concupiscentie. Nam ille proprie dicitur amicus, cui aliquid bonum uolumus; illud autem dicimus concupiscere, quod uolumus nobis. & per hoc patet solutio ad secundum.

AD TERTIUM dicendum, quod in amicitia, utilis & delectabilis, uult quidem aliquis aliquid bonum amico, & quantum ad hoc saluatur ibi ratio amicitie, sed quia illud bonum refert ulterius ad suam delectationem, & utilitatem; inde est, quod amicitia utilis & delectabilis, in quantum trahitur ad amorem concupiscentie, deficit a ratione ueræ amicitie.

QVAESTIO XXVII.

De causa amoris, in quatuor articulos diuisa.

¶ Super questionibus uigesima septima articulum primum.

DEINDE considerandum est de causa amoris.

IN corpore primi articuli questionis uigesima septime notato, quod garo consistit in hoc. Bonum est proprium obiectum amoris: ergo est propria causa amoris. & probatur sequela: quia obiectum potentie passionis comparatur ad ipsam, ut causa motus uel actus ipsius: ac per hoc obiectum proprium talis actus huiusmodi potentie, est propria causa illius actus: amor autem est actus potentie appetitiue, que est passiva. Ex his habes de mente diui Thomæ quatuor, scilicet quod uis appetitiua est passiva: & quod obiectum eius est causa actiua: & quod bonum effectiue causat amorem: & quod uniuersaliter, obiectum proprium cuiusque actus, appetitus est causa actiua illius: que multum me-

ET CIRCA hoc quaruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum bonum sit sola causa amoris.

¶ Secundo, Vtrum cognitio sit causa amoris.

¶ Tertio, Vtrum similitudo.

¶ Quarto, Vtrum aliqua alia anima passionum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum bonum sit sola causa amoris.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod non solum bonum sit causa amoris. Bonum enim non est causa amoris, nisi qui amatur, sed contingit etiam malum amari, secundum illud Psalm. decimo. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam; alioquin omnis amor esset bonus. ergo non solum bonum est causa amoris.

I

K

In par. rum mediu

* c. 3. in cip. to. c. 4.

q. 26. ar.

q. 26. ar. 2.

In corp. ar. 1. & Dio. li. 11.

2. q. 6. 2. ad 1. 11. 11. ad 1.

q. 26. ar. mediu

Rhet. 2.4. memoriae commen-
danda sunt.
In responſione ad
3. ſcito Notitie, for-
malem reſponſionem
conſiſtere in hoc, q̄
pulchrum eſt qua-
dam boni ſpecies: &
propterea nō obſtat
adequate cauſalita-
ti boni reſpectu amo-
riſ, quod pulchrum
ſit amabile, vt pote,
non extraneum ab il-
lo. Connumeratur ta-
mē bono pulchrum
in amabilitate: quia
addit ſupra iplum, ſi-
cut ſecundum quid
ad ſimpliciter: bonū
eſt enim quod ſimpli-
citer complacet pul-
chrum autem, quod
ſecundum apprehen-
ſionem, vt in litera
dicitur.

q. 26. ar. 2.
naturalitatem, vel complacentiam amātis ad amatum,
unicuique autem eſt bonum id, quod eſt ſibi conna-
turale & proportionatum: unde relinquitur, q̄ bo-
num ſit propria cauſa amoris.
AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ malum nunq̄
amatur niſi ſub ratione boni, ſcilicet, in quantum eſt
ſibi quid bonum, & apprehēditur, vt ſimpliciter bo-
num; & ſi aliquis amor eſt malus, in quantum tēdit
in id, quod non eſt ſimpliciter verum bonū. Et per
hunc modum homo diligit iniquitatem, in quantum
per iniquitatem adipiſcitur aliquod bonum, puta,
delectationē, uel pecuniam, uel aliquod huiusmodi.
AD SECUNDVM dicendū, quod illi qui mala ſua
dicunt, non propter mala amantur, ſed propter hoc,
quod dicunt mala: hoc enim, quod eſt dicere mala
ſua, habet rationem boni, in quantum excludit fi-
ſionem, ſeu ſimulationem.

AD TERTIVM dicendum, quod pulchrum eſt
idem bono ſola ratione differēs. Cū enim bonum
ſit quod omnia appetunt, de ratione boni eſt, quod
in eo quieretur appetitus: ſed ad rationem pulchri
pertinet, quod in eius aſpectu, ſeu cognitione quiete-
retur appetitus: unde & illi ſenſus præcipue reſpi-
ciunt pulchrum, qui maxime cognofcitiui ſunt, ſci-
licet uſus, & auditus rationi deſeruientes. Dicimus
enim pulchra viſibilia, & pulchros ſonos: in ſenſibi-
libus autem aliorum ſenſuum non vtitur nomine
pulchritudinis: non enim dicimus pulchros ſapo-
res, aut odores. Et ſic patet, quod pulchrum addit ſu-
pra bonum quandam ordinem ad vim cognofciti-
uam, ita quod bonum dicatur id, quod ſimpliciter
complacet appetitui: pulchrum autem dicatur id,
cuius ipſa apprehenſio placet.

Super quaſt. vigefi-
ma ſeptima, articu-
lum ſecundum.
In articulo ſecundo
eiufdem quaſtio-
is aduerte, quod in lite-
ra ad 1. & 2. ra nō negatur, quod
maior cognitio cau-
ſat maiorem amorē,
ſed quod maior a-
mor neceſſario exi-
gat maiorem cog-
nitionem. Et multum
ſubtilis ratio de hoc

¶ 2 Præter. Philoſoph⁹ dicit in 2. *
Rhet. quod eos qui mala ſua di-
cunt, amamus: ergo uidetur q̄ ma-
lum ſit cauſa amoris.

¶ 3 Præter. Dion. dicit 4. c. de * diui.
no. q̄ non ſolum bonum, ſed etiā
pulchrū eſt omnibus amabile.

SED CONTRA eſt, quod Aug.
dicit 8. de * Trinit. Non amatur
certe, niſi bonū ſolum: ergo bo-
num eſt cauſa amoris.

RESPON. Dicendum, q̄ ſicut *
ſupra dictum eſt, Amor ad appeti-
tuum potentiam pertinet, quæ
eſt viſ paſſiua: unde obiectum ei⁹
comparatur ad ipſam, ſicut cauſa
motus, uel actus ipſius. Oportet
igitur vt illud ſit, p̄prie cauſa amo-
ris, qd' eſt amoris obiectum: amo-
ris autem proprium obiectū, eſt
bonum: quia, vt * dictum eſt, a-
mor importat quandam connat-
uralitatem, vel complacentiam amātis ad amatum,
unicuique autem eſt bonum id, quod eſt ſibi conna-
turale & proportionatum: unde relinquitur, q̄ bo-
num ſit propria cauſa amoris.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ malum nunq̄
amatur niſi ſub ratione boni, ſcilicet, in quantum eſt
ſibi quid bonum, & apprehēditur, vt ſimpliciter bo-
num; & ſi aliquis amor eſt malus, in quantum tēdit
in id, quod non eſt ſimpliciter verum bonū. Et per
hunc modum homo diligit iniquitatem, in quantum
per iniquitatem adipiſcitur aliquod bonum, puta,
delectationē, uel pecuniam, uel aliquod huiusmodi.

AD SECUNDVM dicendū, quod illi qui mala ſua
dicunt, non propter mala amantur, ſed propter hoc,
quod dicunt mala: hoc enim, quod eſt dicere mala
ſua, habet rationem boni, in quantum excludit fi-
ſionem, ſeu ſimulationem.

ARTICVLVS II.
Vtrum cognitio ſit cauſa amoris.

AD SECUNDVM ſic procedi-
tur. Videtur, q̄ cognitio nō
ſit cauſa amoris. Quod enim ali-
quid quaeratur, hoc contingit ex
amore: ſed aliqua quaeruntur, quæ
neſciuntur, ſicut ſcientiæ: cū. n.
in his idē ſit eas habere, quod eas
noſcere, ut Aug. dicit in lib. 83. *
quaſt. ſi cognoſcerentur, haberen-

atur, & non quaerentur. ergo cog-
nitio non eſt cauſa amoris.

¶ 2 Præter. Eiufdem rationis uide-
tur eſſe, quod aliquid incognitū
ametur, & quod aliquid ametur
pluſquam cognoſcatur: ſed aliqua
amantur pluſquam cognoſcan-
tur, ſicut Deus, qui in hac uita po-
teſt per ſeipſum amari, non autē
per ſeipſum cognoſci: ergo cog-
nitio non eſt cauſa amoris.

¶ 3 Præter. Si cognitio eſſet cauſa
amoris, nō poſſet inueniri amor,
ubi non eſt cognitio: ſed in omni-
bus rebus inuenitur amor, ut dicit
Dion. in 4. c. de * diui. no. non autē
in omnib. inuenitur cognitio: ergo
cognitio non eſt cauſa amoris.

SED CONTRA eſt, quod Aug.
probat in 10. de * Tri. quod nullus
poſteſt amare aliquid incognitum.

RESPON. Dicendum, q̄ ſicut
* dictum eſt, Bonum eſt cauſa a-
moris per modum obiecti: bonū
autem non eſt obiectum appetit⁹,
niſi prout eſt apprehenſum: &
ideo amor requirit aliquam ap-
prehensionem boni quod ama-
tur: & propter hoc Philoſophus
dicit nono. * Ethicor. quod uſio
corp oralis eſt principium amoris
ſenſitiui; & ſimiliter cōtemplatio
ſpiritualis pulchritudinis, uel bo-
nitatis, eſt principium amoris ſpi-
ritualis. Sic igitur cognitio eſt cau-
ſa amoris ea ratione, qua & bonū,
quod non poſteſt amari, niſi cog-
nitum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄
ille qui quaerit ſcientiam, non om-
nino ignorat eam, ſed ſecundum
aliquid eam præcognoſcit, vel in
uniuerſali, vel in aliquo eius effe-
ctu, vel per hoc quod audit eam
laudari, ut Auguſtinus dicit deci-
mo de * Trinitate. Sic autem
eam cognoſcere, non eſt eam ha-
bere, ſed cognoſcere eam perfe-
cte.

AD II. Dicendum, q̄ aliquid
requiritur ad perfectionem cog-
nitionis, quod nō requiritur ad per-
fectionem amoris. Cognitio. n. ad
rationem pertinet, cuius eſt diſtia-
guere inter ea quæ ſecundum rē
ſunt coiuſta, & componere quo-
dammodo ea, quæ ſunt diuerſa,
unum alteri comparando. Et ideo
ad perfectionem cognitionis re-
quiritur, quod homo cognoſcat
ſingillatim quicquid eſt re, ſicut
partes, & uirtutes, & proprietates:
ſed amor eſt in ui appetitiua, quæ
reſpicit rem, ſecundum q̄ in ſe eſt.
Vnde ad perfectionē amoris ſuf-
ficat, q̄ res prout in ſe apprehendi-
tur, ametur: ob hoc ergo contin-
git, quod aliquid pluſ amatur, * q̄
cognoſcatur, quia poſteſt perfecte

redditur ex illa radi-
cali differentia inter
apprehenſum, &
appetuum poten-
tia in hoc, quod ap-
prehenſio, rariſ res
ad animam, appeti-
tus uero animum ad
res. Ex hoc inquam
inferitur, quod perfe-
ctio cognitionis at-
tenditur ſecundum
modum, quo perfici-
tur ratio, qui eſt
diſtinguere etiā quæ
ſunt ſimplicia, ac per
hoc ad perfectam co-
gnitionem boni exi-
gitur, & quod bo-
num ſecundum ſe ap-
prehēdatur, & quod
diſtincte cognoſca-
tur ſecundum partes,
proprietates, &c. et.
Perfectio autem ap-
petitus amoris non
exigit tot cognoſti-
ones boni, ſed prima
ſufficit ei, ſcilicet q̄
bonum ſecundum ſe
apprehēdatur quia
appetitus ad bonum,
vt eſt, tendit: & in-
tendit dicere, quod
quia bonum perficit
appetuum, ſecun-
dum quod inueni-
tur in rerum natura,
apprehenſionem au-
tem ſecundum nego-
tiationem intelle-
ctus; ideo amor po-
teſt eſſe perfectus co-
gnitione exiſtente im-
perfecta. Sat enim eſt
appetitus repræſen-
tatio illius boni, quæ
non ſufficit intelle-
ctui, ſed oportet di-
ſtinguere vt perficiatur.
Et ſi inſteur, quæ
cognitio eſt propria
cauſa amoris, ac per
hoc minus cognoſti-
onis, in fert min⁹ amo-
ris: memento, q̄ perfe-
ctio amoris dupli-
ci ex capite oritur,
ſcilicet ex parte ama-
tis, & ex parte ama-
ti; & quod cognitio
eſt cauſa amoris ex
parte amati: eadem
quippe ratione cog-
nitio eſt cauſa amo-
ris, qua bonum eſt
cauſa amoris, vt in
litera dicitur: quia
bonum cognitum eſt
obiectum appetitus:
magis autem & mi-
nus in amore ex par-
te utriuſque. ſ. amati,
& amantis, proueni-
re poſteſt, & ſic per-
ſpicies q̄ abſq; augu-
mento obiecti, ac per
hoc cognitionis po-
teſt augeri amor ex
parte amātis. Neque
igitur bonum, neque
bonum cognitum eſt
propria cauſa amo-
ris, niſi ex parte obie-

In 1. p. poſt
med.

Stat⁹ a pri.
lib. to. 3.
ar. p̄prie.

c. 5. & c. 12.
to. 5.
c. 1. circa ſi.
& c. 1. & 3.
to. 3.

Inſ. 6. 1.
& Do.
1. 12.